



GYŰLÖLET-BŰNCSELEKMÉNYEK
ELLENI MUNKACSOPORT

Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport:

Árnyékjelentés Magyarország hatodik időszakos jelentéséhez

benyújtva

**a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya keretében
az ENSZ Emberi Jogi Bizottsághoz**

2018 február

1. A Munkacsoportról

Ez a jelentés az Emberi Jogi Bizottság 2017 január 16-án átnyújtott kérdéseire adott magyar állami válaszokra reflektál, és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 40. cikkének hatálya alatt készült hatodik tagállami időszakos jelentés keretei közé tartozik.

A Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport (GYEM) elsősorban a sérülékeny csoportok tagjaival szemben elkövetett gyűlölet-bűncselekményekre adott állami, hatósági reakciókkal foglalkozik. A GYEM tagszervezeteinek nagy múltja van az emberi jogvédelem, monitorozás, kutatás és jogi képviselet területein.

A GYEM 2012 januárban alakult meg, és ma négy emberi jogi NGO a tagja: az Amnesty International Magyarország, a Háttér Társaság, a Magyar Helsinki Bizottság és a Társaság a Szabadságjogokért fogott össze, hogy közösen egy hatékonyabb választ tudjanak adni a gyűlölet-bűncselekményekre Magyarországon. A szervezetek képviselői mellett egyéni szakértők is részt vesznek a Munkacsoport munkájában.

A GYEM elsődleges célja, hogy fellépjen a gyűlölet-bűncselekmények ellen, különös tekintettel a sérülékeny társadalmi csoportok és hozzátartozóik ellen elkövetett fizikai vagy közösségellenes, garázda támadásokra (közösség tagja elleni erőszak) azzal, hogy segít kiépíteni az államnak egy hatékonyabb jogi és szervezeti keretrendszerét. Emellett bátorítja az áldozatokat, hogy kezdeményezzenek jogi lépéseket, és tegyenek feljelentést az elkövetők ellen.



A Munkacsoport rendszeresen véleményez törvényjavaslatokat és tesz ajánlásokat, hogy megerősítse a gyűlölet-bűncselekmények elleni állami fellépést. Kutatásokat készít annak érdekében, hogy szélesebb rétegek is megismerjék a gyűlölet-bűncselekmények jelenségét, és új eszközöket keres az előítéletek elleni küzdelemhez. Képzési programokat fejleszt és tréningeket szervez a témában érintett hivatali személyek számára. A GYEM munkájában résztvevő civil szervezetek jogi tanácsadást is és képviselést is nyújtanak a bíróságok előtt az áldozatok számára. Végezetül, a Munkacsoport jó kapcsolatokat ápol hazai és nemzetközi civil szervezetekkel, a rendőrséggel, az ügyészséggel és más hatósági szervekkel.

Mindenekelőtt ki kell hangsúlyozni, hogy a Munkacsoport egy informális civil csoport, amely kizárólag civil társadalom tagjaiból és független szakértőkből áll össze, és amely az államtól teljesen függetlenül működik. A GYEM azonban törekszik az állami szervekkel történő együttműködésre: célzott tréningeket, konferenciákat szervez, kutatási eredményekkel látja el a hatóságokat és emellett elősegíti a hatékonyabb jogalkalmazást. Mindezek ellenére a Munkacsoport nem tartozik az állami szervek közé, így a magyar kormány írott válasza (tagállami jelentés 80. és 88. pont) félrevezető lehet, mert a saját ügynökségeinek és a Munkacsoportnak a megkülönböztetése nincs részletesen bemutatva, továbbá a megfogalmazás miatt nehéz különválasztani a két elkülönülő szereplő tevékenységeit és eredményeit.

2. Az árnyékjelentésről

Az árnyékjelentésben bemutatott információk elsőkézből származó információk a tagszervezetek által képviselt áldozatoktól; az ügyvédektől (az áldozatok jogi képviselőitől); az állami hatóságoktól és a terület szakértőitől, illetve esettanulmányokból és adatgyűjtésből.

Az árnyékjelentés a kormány 5. és 6. számú kérdésekre adott, a Bizottságnak benyújtott válaszára reflektál, és kizárólag a 73-as, 75-ös, 80-as, 81-es, 82-es és 86-90-es paragrafusokkal foglalkozik, mivel ezek azok a témák, amelyekben a GYEM munkájából adódóan közvetlenül érintett.

Az árnyékjelentés továbbá ráirányítja a figyelmet azokra a problémákra, amelyeket a tagállami jelentés ugyan nem érint, de ettől függetlenül kiemelkedő fontossága van a gyűlölet-bűncselekmények területén. Az árnyékjelentés végül hivatkozik a Magyar Helsinki Bizottság – a GYEM tagszervezete – által az Emberi Jogi Bizottsághoz benyújtott témajegyzék gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos részére.



3. Az állami normatív és szervezeti keretrendszer

3. a. A jogi keretrendszer

Az új magyar Büntető Törvénykönyv 2013 július elsején lépett hatályba. A régi Büntető Törvénykönyvvel ellentétben az új Törvénykönyv releváns gyűlölet-bűncselekmény tényállása („közösség tagja elleni erőszak”) magába foglalja a fogyatékosságot, a szexuális orientációt és a nemi identitást, mint a lehetséges áldozati csoportok jellemzőit.

A nyílt listás törvénynek köszönhetően lényegében bármilyen csoporthoz tartozó tag gyűlölet-bűncselekmény áldozatává válhat. A nyelvtani értelmezést alapul véve akár radikális, szélsőjobboldali szervezetek tagjai is áldozatnak minősülhetnek. Azonban a Kúria egy 2011-ben kiadott döntésében (Bfv.III.87/2011/5) meghatározta, hogy azoknak a csoportoknak a tagjai, amelyek nemzeti, etnikai, faji vagy vallási alapon alakult társadalmi csoportok ellen jöttek létre, nem kerülhetnek büntetőjogi védelem hatálya alá. Mindazonáltal a jogalkalmazás eltérő gyakorlatra utal, amikor a Kúria álláspontjával ellentétesen, bizonyos esetekben a szélsőjobboldali szervezetek tagjainak a védelmére használják fel a gyűlölet-bűncselekmény tényállást.

A törvény a vagyon ellen elkövetett bűncselekmények esetében az előítéletes indítékot nem tekinti minősítő körülménynek.

A Büntetőtörvénykönyv emberölésről (160. cikk) fizikai bántalmazásról (164. cikk) személyi szabadság megsértéséről (194. cikk) rágalmazásról (226. cikk) jogtalan fogva tartásról (304. cikk) szóló paragrafusai minősítő körülményként szabályozzák az aljas indokból történő elkövetést. Ez magába foglalhatja az előítéletes indítékot is. Más bűncselekményeknél az előítéletes motiváció súlyosító körülményként való figyelembe vétele a bíró döntésétől függ.

2011-ben a régi Büntetőtörvénykönyvben, a szélsőjobboldali, roma-ellenes gyöngyöspatai demonstrációk következményeként egy új tényállást került bevezetésre. Ez a rendelkezés, amelyet a 352. szakaszként vezettek be az új Törvénykönyvbe, bünteti a közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezését. Ez a tényállás nem foglalja magába az előítéletes indítékot, de nyilvánvalóan a szélsőséges, paramilitáris csoportok megfékezésére törekszik. Az elmúlt hét év büntetőjogi statisztikai alapján a 2011-es Törvénykönyv kiegészítésének gyakorlati alkalmazása azonban megmutatja, hogy a jogalkotás önmagában kevés ahhoz, hogy megfékezze a jogtalan támadásokat, mivel az új törvényeket alig alkalmazzák a gyakorlatban.



Az új Törvénykönyvben a gyűlöletbeszédnek még mindig csak a legszélsőségesebb formája, a „közösség tagja elleni uszítás” törvényellenes, vagyis az olyan uszítás, ami alkalmas arra, hogy erőszakot vagy gyűlöletet váltson ki.

3. b. Szervezeti keretrendszer

2012 január elsején egy speciális rendőri szakvonalt alakult meg az Országos Rendőr-főkapitányságon annak érdekében, hogy hatékonyabb legyen a gyűlölet-bűncselekmények elleni fellépés. Minden megyéből egy kijelölt rendőr felelős a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozások koordinálásáért, viszont egyikük sem foglalkozik ezzel teljes munkaidőben, hanem kiegészítő feladatkörként, további erőforrások allokációja nélkül végzik a munkát. A kiválasztás nem igényel jártasságot gyűlölet-bűncselekmények terén. Összesen 21 rendőrtiszt tagja van a szakvonálnak, de nincsenek olyan rendőrtisztek, akik munkájukban kifejezetten a gyűlölet-bűncselekményekre fókuszálnának, és elsőszámú feladatuk lenne, hogy megkönnyítsék a kommunikációt a sérülékeny csoportok és a rendőrség között.

4. A joggyakorlat

4.a. Jogalkalmazás

A jogi keretrendszer lehetővé tenné a hatóságok számára, hogy hatékonyan lépjenek fel a gyűlölet-bűncselekmények ellen. Azonban rendszerszintű problémák figyelhetők meg, amikor a jogszabályok gyakorlatban történő alkalmazására kerül sor. A leggyakoribb rendszerszintű problémák:

- Gyűlölet-bűncselekmények rendszeres alulminősítése,
- Rendőri intézkedések elmulasztása
- Nyomozati tevékenység elmulasztása

Bizonyítékként szolgál a jogalkalmazás hiányosságaira, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) már négy különböző esetben is elmarasztalta Magyarországot és a GYEM tagszervezetei által képviselt sértett javára hozott ítéletet; illetve megállapította minden esetben az Emberi Jogok Európai Egyezményének a megsértését.

Az EJEB mind a négy esetben kimondta a roma áldozatok alapvető jogainak megsértését, a nyomozó hatóságok eljárási hibáinak következményeként. A Balázs kontra Magyarország¹

¹ Balázs kontra Magyarország (Kérelem száma: 15529/12), 2015 október 20-án kelt ítélet



esetben az EJEB megállapította, hogy a magyar hatóságok nem derítették fel az előítéletes indítékot a roma sértettet ért támadás mögött, amivel megsértették az Emberi Jogok Európai Egyezményének (EJEE) a 14. cikkét a 3. cikkel összefüggésben. Az R.B. kontra Magyarország ügyben² a kérelmező állítása szerint a hatóságok nem végeztek hatékony nyomozást és ezzel nem védték meg őt a rasszista fenyegetésről, amely egy nyíltan roma-ellenes eseménysorozat keretében történt. Az EJEB megállapította a 8. cikk megsértését, mivel az állami szervek elmulasztották a hatékony nyomozásra való kötelezettségüket a büntetőjogi eljárási hibák miatt. Ehhez hasonlóan a Király és Dömötör kontra Magyarország ügyben³ az EJEB arra a döntésre jutott, hogy a büntetőjogi eljárásban elkövetett sorozatos hibák miatt a kérelmezők testi és pszichés védelemhez való joga sérült, vagyis elmarasztalta a magyar államot a 8. cikk megsértéséért. Az M. F. kontra Magyarország esetben⁴ az EJEB megállapította a 14. cikk megsértését a 3. cikkel összefüggésben, mivel az állami szervek nem tárták fel a lehetséges rasszista indítékot szolgálatban lévő rendőrök egy roma származású magyar állampolgár ellen elkövetett erőszakos bűncselekménye mögött. Az ítélet még nem emelkedett jogerőre a jelentés benyújtásának idejében.

Alulminősítés

Alulminősítés alatt azt értjük, hogy az előítéletes motivációt nem veszik figyelembe a büntetőjogi eljárás során. Habár bűncselekmény alapos gyanúja miatt az eljárás megindul, az előítéletes indíték kivizsgálásának elmulasztása miatt enyhébb, helytelen ítélet születik az ügyben. Ennek következtében a kiszabott büntetés nincs egyensúlyban a törvény által előírt szankcióval. Számos esetben a jogorvoslati lehetőségek kimerítése elégségesnek bizonyul a hatósági mulasztás kijavításához. A probléma viszont az, hogy a jogorvoslati folyamatnak másodlagos eszköznek kéne lennie, és elvárható, hogy a rendőrségi minősítés helyes legyen minden esetben, mivel nem minden sértettnek van lehetősége magas minőségű, speciális jogi képviselőhöz jutni.

Rendőri intézkedések elmulasztása

Szélsőjobboldali, radikális gyülekezések esetében a rendőrség gyakran elmulasztja megtenni a megfelelő intézkedéseket a sérülékeny csoportok védelméért, még akkor is, ha elegendő mennyiségű bizonyíték áll rendelkezésre a súlyos jogsértés megállapításához. A gyülekezéstről szóló törvény szerint ha a gyűlés bűncselekményt valósít meg, vagy sérti mások jogait és szabadságát, akkor a rendőrségnek azt haladéktalanul fel kell oszlatnia. Azonban a gyakorlatban ez általában nem így történik, még azokban az esetekben sem, amikor nyilvánvaló

² R.B. kontra Magyarország (kérelem száma: 64602/12), 2016 április 12-én kelt ítélet

³ Király és Dömötör kontra Magyarország (kérelem száma: 10851/13), 2017 január 17-i ítélet

⁴ M.F. kontra Magyarország (kérelem száma: 45855/12) 2017. október 31-i ítélet



lenne a rendőrség feladata. A Kúria egy friss döntése kimondta (az egyik tagszervezet, a TASZ által kezdeményezett ügyben)⁵, hogy a rendőrség elmulasztotta a kötelezettségét, hogy megvédje Gyöngyöspata roma lakosságát egy radikális tüntetésen 2011-ben, részben mert nem oszlatta fel a nyíltan romaellenes demonstrációt egy romák által lakott környéken.

Ráadásul a rendőrség tétlen marad olyan helyzetekben is, amikor a rendőri fellépést a rendőrségi törvény írja elő megalapozott gyanú miatt, konkrét elkövető ellen. A panaszeljárások rendkívül lassú természete akadályozza a jogorvoslat hatékonyságát. Ezek a hibák veszélyeztetik a büntetőeljárások sikerét.

Még ha a rendőrség többször elmulasztotta a megfelelő és hatékony jogalkalmazási intézkedéseket, le kell szögezni, hogy az elmúlt időszakban a szélsőjobb oldali, idegengyűlölő csoportok által szervezett több esemény elfajulását is megelőzték. Néhány esetben megfelelően léptek fel és meghozták az összes, jogszabályok által előírt szükséges intézkedést.

Nyomozati lépések elmulasztása

Általános hibának tűnik, hogy a nyomozó hatóságok nem kérdezik ki az összes releváns tanút, nem gyűjtik össze a térfelügyelő kamerák felvételeit, kihagynak olyan nyomozati lépéseket, amelyek során felderíthetnék az elkövető életmódját (vajon vannak-e szélsőséges eszmékre utaló szimbólumok az otthonában, milyen típusú hozzászólásokat ír nyilvános felületeken, stb.) és nem tesznek fel az elkövető motivációjára utaló kérdéseket a kihallgatás során, ami az előítéletes indíték feltárását segítené elő. Az előítéletes indítékot sejtető bizonyítékok begyűjtésének elmaradása olyan helyzetet teremthet, amiben a vádemelés során vagy a bíróságon sem az ügyész, sem pedig a bíróság nem fog rendelkezni elegendő bizonyítékkal a helyes minősítéshez.

A gyűlölet-bűncselekmény tényállás szélsőjobb oldali csoportok védelmére történő alkalmazása

Fontos említést tenni arról, hogy az eddig tárgyalt hatósági mulasztásokkal párhuzamban a bírósági tárgyalás szintjére eljutott esetek között többségben vannak a romák által, magyarok ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekmények. Még börtönbüntetésre is ítélték romákat gyűlölet-bűncselekmény elkövetése miatt olyan esetekben, amikor a cselekményt megelőzően a saját lakóhelyükön fenyegették meg őket szélsőjobb oldali csoportok tagjai és ezért támadtak e személyek autójára. Ezekben az esetekben a gyűlölet-bűncselekmény minősítést tévesen a rasszista csoportok védelmére alkalmazták.

⁵ Kúria 2017. február 8-án kelt Pfv.IV.21.274/2016/4. sz. ítélete



Tulajdon ellen elkövetett előítéletes támadások figyelmen kívül hagyása

Egy másik probléma, hogy a jogszabály a tulajdon ellen elkövetett bűncselekmény esetén nem értékeli az előítéletes indítékot minősítő körülménynek. Bár a bírói ítéletek azt mutatják, hogy a tulajdon ellen elkövetett bűncselekmények a Törvénykönyv 216(1)-es cikk hatálya alá is eshetnek, azonban a jogalkalmazás ezen a téren nem következetes.

Következmény: alacsony, aránytalan számú eljárások

A nyomozó hatóságok rendszerszintű hibáinak eredményeként a nyilvántartott gyűlölet-bűncselekmények (közösség tagja elleni erőszak) száma rendkívül alacsony: 194 esetet regisztráltak 2012 és 2016 között a Belügyminisztérium hivatalos statisztikái szerint.

Azonban ahogy a tagállami jelentés is (86. paragrafus) írja, a Büntető Törvénykönyv 352. Szakasza bünteti a közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezését, de ezt a tényállást nem alkalmazzák a végrehajtó szervek. A Belügyminisztérium büntetőjogi statisztikái szerint 2012 és 2016 mindösszesen 3 ilyen bűncselekményt regisztráltak. Mi több, a menekültválság idejében, Magyarország déli határánál tevékenykedő szélsőséges csoportok illegális járőrözésével kapcsolatban csupán egy nyomozást indítottak el 2015-ben.

Ami a közösség tagja elleni uszítást illeti, a joggyakorlat szerint csak akkor történik bűncselekmény, ha a beszéd vagy kifejezés által keltett veszély nem pusztán feltételezett, hanem közvetlenül előidézhet erőszakos cselekedetet. A rendőrség és az ügyészség a gyakorlatban azonban nagyon leszűkíti annak a körét, hogy mit ítél közvetlen fenyegetésnek és veszélynek, és figyelmen kívül hagyja az EJEB joggyakorlatát. Ennek eredményeként a bejelentett esetek közül egy sem, még a gyűlöletkeltő esetek sem estek a törvény hatálya alá. Így a legtöbb büntetőeljárás vagy a nyomozati szakaszban ér véget, vagy az ügyészség utasítja el a vádemelést. Ez a gyakorlat erősen megkérdőjelezhető, mivel a jogszabály gyakorlatilag alkalmazhatatlannak minősül, így a radikálisan ellenséges szónoklatok büntetés nélkül maradnak. A Király és Dömötör kontra Magyarország ügyben a hatóságok még el is utasították a nyomozás indítását, annak ellenére, hogy az uszítás konkrét erőszakká fajult a roma közösség ellen.

A fentiekkel kapcsolatban a GYEM határozottan elutasítja a kormány nyilatkozatát (tagállami jelentés 80. paragrafus) miszerint az állam nem tudja növelni a kapacitásait a nyomozások és a büntetőeljárások számának növelése érdekében. A GYEM önmagában indítványozott számos intézkedést, amelyek a nemzetközi tapasztalatok alapján hatékonyak bizonyulnának a gyűlölet-bűncselekmények látenciájának csökkentésére.



A rendőrség:

- bátoríthatja a sértettet, hogy tegyen feljelentést az ellene elkövetett bűntett miatt,
- erősítheti az Áldozatsegítő Szolgálatokat, hogy szélesebb körű szolgáltatásokat tudjanak nyújtani az érintetteknek,
- a rendőrségi szakvonal nyilvánossá tehetné a kapcsolattartók elérhetőségeit, aminek köszönhetően az áldozatok közvetlenül tudnának velük kapcsolatba lépni,
- felújíthatná a honlapját, hogy felhasználó- és áldozatbarátabb felületet hozzon létre,
- a bűnügyi eljárásokat át kellene alakítani, és rövidíteni áldozatsegítés céljából,
- illetve a rendőrség kommunikálhatná a gyűlölet-bűncselekménnyel kapcsolatos nyomozási sikereit a közvélemény felé, ezzel is mutatva, hogy elkötelezettek a sérülékeny csoportok védelme mellett.

Ha e javaslatok közül valamelyiket a rendőrség átültette volna a gyakorlatba, akkor a bejelentett gyűlölet-bűncselekmények száma magasabb lehetne.

4.b. Rendőrségi szakvonal

A rendőrségen belüli, gyűlölet-bűncselekményekkel foglalkozó szakvonal működése jelentős lépést jelent a helyes irányba, annak ellenére, hogy vannak problémák a szakvonal működésével.

A Munkacsoport és a rendőrség képviselői rendszeresen tartanak találkozókat, hogy megbeszéljék a vitás gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos ügyeket, és közelítsék álláspontjaikat. Könnyebbé vált a Munkacsoport rendőrségi szakvonallal való együttműködése a félhivatalos kommunikációs csatornáknak köszönhetően, illetve szintén nagy siker, hogy a szakvonal tagjai részt vesznek a GYEM által szervezett célzott tréningeken (mint ahogy az állami jelentés is leszögezte a 80. paragrafusban).

Másrészről problémát jelent, hogy gyorsan cserélődnek a tagok a szakvonalban. Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a szakvonalbeli tagság nem teljes állást jelent, nem jár pénzügyi juttatással vagy munkaidőbeli kompenzációval. A szakvonal tagjainak szakértelme és hozzáértése megynként eltérő a célzott és rendszeres tréningek hiánya miatt. Továbbá a szakvonal működése nem átlátható: a kapcsolattartók elérhetőségei nem nyilvánosak és bizonytalanság övezi a valódi tevékenységi körüket. Ráadásul a rendőrség nem tette közzé az éves jelentésüket 2014 óta.



4.c.Megfelelő képzések hiánya

A gyűlölet-bűncselekmények elleni fellépés nem szerepel kimondottan a rendőrök, bírók, ügyészek és ügyvédek általános képzési anyagában. Míg néhány társadalomtudományi bevezető kurzus értekezik az előítéletekről, az oktatás nagyon elméleti síkon zajlik, és nem kapcsolódik a hivatásos szakemberek gyakorlati munkájához.

Miközben az elmúlt években rendeztek néhány speciális tréninget a rendőrök, ügyészek és bírók számára, ezek a képzések csak egy nagyon vékony réteghez jutottak el, általában a GYEM szervezte őket és nem járt hozzájuk állami támogatás. További probléma, hogy a rendőrségi szakvonal tagjainak nem kell semmilyen bevezető képzésen részt venniük. A civil szervezetek nemzetközi tapasztalata alapján az ilyen képzéseknek köszönhetően a hatóságok jelentősen hatékonyabban vezetik a nyomozásokat. Ugyanakkor az ügyek nagy része nem jut tovább a területi szinteken és sosem jut el a szakosodott nyomozóig, így szélesebb körű tréningek megtartására lenne szükség.

4.d. Protokoll hiánya

Ahogy a tagállami jelentés is leírja a 88. paragrafusban, a rendőrség által bevezetésre került egy protokoll az előítéletes indítékú incidensekre (mint szélsőséges gyülekezések, tüntetések), de ez a protokoll közrendvédelmi fókuszú és nem rendelkezik a nyomozással kapcsolatos teendőkről. A rendőrség továbbá elfogadott egy előítélet-indikátor listát, amelyet a GYEM állított össze. Azonban továbbra sincsen rendőrségi protokoll, ami a gyűlölet-bűncselekmények felderítésére vonatkozna.

Következésképp nincsen gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó rendőrségi nyomozati protokoll Magyarországon, de többszöri elutasítás ellenére – az UPR ajánlásainak köszönhetően – 2017-ben a rendőrség mégis hajlandóságot mutatott a protokoll bevezetésére a jövőben.

Az ügyészség formálisan rendelkezik gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó ügyészségi protokollal, ami a szó szerinti fordítása egy EBESZ protokollnak. A protokoll nincs a magyar jogrendszerbe átültetve, és feltehetőleg nincsen tudatosság sem a lépés mögött, és nincs nyoma annak, hogy az ügyészség valaha alkalmazta volna a gyakorlatban. Nem létezik speciális képzés a hivatalos ügyészi tananyagban sem. Általános éves tréningek során érintik a gyűlölet-bűncselekmények kivizsgálásával kapcsolatos kérdéseket, egy mindössze 2 óra hosszú képzés keretében. Az ügyészek szintén felelősek a már tárgyalt alulminősítésekért, és



általában nem adnak megfelelő utasítást a rendőrségnek, hogy tegyék meg a szükséges nyomozati lépéseket.

4.e.Összehangolt adatgyűjtés hiánya

Ahogy az állami jelentés 73. és a 81. paragrafusa is említi, nincsen gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó, célzott adatgyűjtés az állami hatóságok részéről. Az állami szervezetek bejelentett bűncselekmények adatait az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztikában (ENYÜBS) gyűjtik, de ennek sok hiányossága van. Egyrészt a bűncselekmények besorolása pusztán a hatóságok minősítése alapján történik, így ha a nyomozó hatóságok nem ismerik fel az előítéletes indítékot, akkor a bűncselekmény nem a megfelelő kategóriába fog kerülni. Emiatt a 81. paragrafus félrevezető, mert azt állítja, hogy az áldozat vagy a tanú álláspontja az előítéletes indítékról rögzítve van a statisztikában, miközben valójában csak a hatóságok minősítése kerül regisztrálásra. Másrészt, míg a Btk. 216. szakasza tekintetében a gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó adatrögzítésnél az áldozati csoportok szerinti szétválasztás elvileg lehetséges, a védett csoport szerinti besorolás csak a faji, etnikai, nemzeti, vallási csoport ellen elkövetett bűncselekményeknél kötelező, a szexuális irányultság, nemi identitás és fogyatékoság szerinti bűncselekmények esetén mindössze csak opcionális (mint ahogy az állami jelentés 90. paragrafusában is szerepel). Harmadrészt, azoknál az eseteknél, amelyek nem tartoznak a 216. szakasz hatálya alá, nem elérhető a csoportosítás: vagyis a népiirtás, emberölés, erős felindulásban elkövetett emberölés, testi sértés és kapcsolati erőszak tényállásoknál csak egy egységes kategória („rasszizmus, rasszista előítélet”) alkalmazható, de az, hogy a cselekmény mely védett csoport ellen irányult, elveszik a statisztikákban.

Három általános probléma együttesen ássa alá az ENYÜBS használhatóságát. Elsőként: a regisztrált bűncselekmények csak a nyomozás lezárása után kerülnek be a rendszerbe, ami egy elhúzódozó nyomozás esetében azt jelenti, hogy csak hónapokkal vagy évekkel az eset megtörténte után. Másodsor: a rendszerben csak a nyomozati és ügyészi szakasról szerepelnek adatok, a vádemelésekről és a bírósági eljárásról egy külön statisztikai rendszerben található információk, ami viszont sokkal kevésbé részletes és nem követhetőek végig a bűncselekmények a bejelentéstől az ítélethozatalig. Harmadszor: a kutatók szerint a rendszer kifejezetten pontatlan: a statisztikai adatlapok rendszeresen nincsenek megfelelően kitöltve vagy hibát tartalmaznak.

Nincsen átfogó áldozati felmérések, amik segítenének felmérni a bejelentetlenül maradt gyűlölet-bűncselekmények arányát. Az Országos Kriminológiai Intézet vezetett áldozati felmérést 1996-ban, 2000-ben és 2003-ban, de egyikben sem tértek ki a gyűlölet-bűncselekményekre, és nincs tudomásunk későbbi felmérésekről.



A GYEM véleménye szerint a jelenlegi adatgyűjtési módszer mellett és áldozati felmérés hiányában lehetetlen felbecsülni az előítéletes motivációból elkövetett bűncselekmények valós számát, ami torzulásokhoz és a probléma alulértékeléséhez vezet.

4.f. Az áldozatsegítés hiánya

Áldozatsegítést ma Magyarországon az állami Áldozatsegítő Szolgálat és civil szervezetek nyújtanak, de nem létezik célzott áldozatsegítő program gyűlölet-bűncselekmények áldozatai számára. A támogatás formái a pénzügyi segínytől a jogi tanácsadáson át a pszichológiai segítségnyújtásig terjednek. A nyomozati szakasz idejére létrehoztak államilag finanszírozott jogi tanácsadási lehetőséget is az áldozatoknak, de a törvény nem írja elő a pszichológiai segítségnyújtást. Néhány áldozatsegítő szolgálat felismerte az igényt az ilyen típusú segítségre, és alkalmaz pszichológusokat, de több megyében még egyáltalán nem elérhetőek ilyen szolgáltatások, és ahol meg igen, ott is nagyon korlátozott óraszámban. Sem az áldozatsegítő szolgálatok munkatársai, sem a pszichológusok nem kapnak célzott képzést arról, hogyan foglalkozzanak gyűlölet-bűncselekmények áldozataival. Kutatók szerint az áldozatsegítő szolgálatok hatékonysága a többi uniós országhoz viszonyítva alacsony.

4.g. A kormány támogatja az intoleranciát

A gyűlölet-bűncselekmények felderítése terén az állam nem rendelkezik sem stratégiával, sem protokollal. 2013 szeptember 18-án a kormány egy új nemzeti bűnmegelőzési stratégiát hirdetett ki a következő 10 évre, továbbá két évente megújítandó akciótervet vezettek be, de a dokumentumok nem tartalmaznak gyűlölet-bűncselekmények elleni fellépést célzó intézkedéseket.

Nincsen akcióterv, ami a sérülékeny csoportok, különösen a romák illetve az LGBTI csoport iránti elfogadást segítené elő. Nincsen nemzeti gyűlölet-bűncselekmény stratégia és akcióterv, és az ügyészség stratégiája nem terjed ki a gyűlölet-bűncselekményekre.

Mi több, politikai szakértők, emberi jogi civil szervezetek és nemzetközi szervezetek ismételtlen kiemelték az állam felelősségét a gyűlöletkeltésben, különös tekintettel a 2015-ben indított bevándorlás-ellenes kormány kampányra a menedékkérők ellen. Az Európai Parlament kiemelte, hogy a bevándorlásról és terrorizmusról szóló nemzeti konzultáció „retorikája előítéletes és gyűlöletkeltő, idegenellenes téveszméken alapszik” és megélhetési bevándorlóként, nemzetre leselkedő veszélyként állítja be a menedékkérőket.



GYŰLÖLET-BŰNCSELEKMÉNYEK ELLENI MUNKACSOPORT

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának Európai Ügyekért Felelős Államtitkár-helyettese közvetett módon megvallotta, hogy a bevándorlás- és menekültellenes jelmondatokkal teletűzdelt plakátokat azért rendelte meg a kormány, hogy ellenséges hangulatot keltsenek a határátlépőkkel szemben. Emellett az Országgyűlés elfogadott egy törvényjavaslatot, ami új bűncselekményeket és olyan gyorsított eljárásokat vezetett be, mint a határátlépők vagy a határ-megrongálók kötelező kitoloncolása. A nemrég elfogadott törvény szintén megengedi a felfegyverzett katonai erőknek, hogy határőri feladatokat lássanak el, és védjék a közbiztonságot.

Továbbá fontos megjegyezni, hogy a magyar kormány 2017-ben egy új kampányt indított el, amely Soros Györgyöt célozza meg, és nyilvánvalóan antiszemita üzenettel rendelkezik, ami további gyűlöletkeltésre alkalmas a zsidó közösség ellen.